

z kapitalistických armád

ZÁSOBOVANIE VOJSK NATO ROPOU NA EURÓPSKOM KONTINENTE

Kapitán PhDr. Vladimír Šefčík, CSc.

Charakteristickou črtou súčasnej etapy vedeckotechnického pokroku, s jej obrovským vplyvom na rozvoj vojenskej činnosti, je rýchle zvyšovanie potrieb v energetických zdrojoch. Energetický problém, ako ukázal v Správe na XXV. zjazde KSSZ generálny tajomník ÚV KSSZ súdruh L. I. Brežnev, sa stal globálnym problémom, ktorý bude mať „... čoraz väčší vplyv na život každého národa, na celú sústavu medzinárodných vzťahov.“ [XXV. zjazd Komunistickej strany Sovietskeho zväzu, Dokumenty a materiály, Pravda 1977, s. 56.]

Rast úlohy energetických zdrojov v občianskej sfére materiálnej výroby i v jej vojenskej oblasti na jednej strane a nerovnomernosť ich geografického rozdelenia na strane druhej, vytvárajú z tohto problému objekt ostrých medziimperialistických rozporov, ktoré sú príčinou kríz a konfliktov. Ako zdôrazňuje XXV. zjazd KSSZ, kapitalistické krajiny od polovice roku 1974 sa nachádzajú v okovách ekonomickej krízy, zostrenej militarizáciou ekonomiky a rastom vojenských výdavkov, ale tiež takou štrukturálnou krízou, ako je energetická. Preto v súčasnosti vlády kapitalistických krajín riešia zabezpečenie svojich krajín potrebnými energetickými zdrojmi ako jeden z najdôležitejších a najvážnejších problémov.

Spolu s ďalším zosťrením energetickej krízy v kapitalistických krajinách, ktorá má globálny a trvajúci charakter, si stále väčšiu pozornosť na Západe vyžaduje sledovanie jej vojnového ekonomických aspektov.

Ropa, ktorá sa stala po druhej svetovej vojne životnou tepnou mieru a vojny, je základným zdrojom energie. Kým napríklad jej podiel, v palivoenergetickej bilancii západoeurópskych štátov, v roku 1955 bol 18,5 %, tak už v roku 1975 presahoval 60 %. Význam ropy sa podľa mienky odborníkov uchová aj v ďalšom období, pretože ju zatiaľ nie je možné v krátkom čase nahradiť inou energetickou surovinou. Za týchto podmienok má ropa veľký vojensko-strategický význam.

Nepretržité preteky v zbrojení v krajinách NATO, mechanizácia a motorizácia peších jednotiek, rast parku lietadiel a

vrtníkov, zvýšenie počtu lodí a ponoriek, zavedenie nových energeticky náročných druhov vojenskej techniky podmienuje rýchly rast potrieb energetických zdrojov na vojenské účely.

Zvlášť rýchlo rastú potreby v tekutom palive v podmienkach bojovej činnosti. Napríklad ak v roku 1943 všetko letectvo bojujúcich strán denne spotrebovalo priemerne vyše 70 tisíc ton leteckého benzínu, tak vo vietnamskej vojne denná spotreba iba amerických jednotiek bola 150 tisíc ton. Pritom táto spotreba bola veľmi neefektívna. Podľa údajov bývalého poradcu ministra obrany USA Fabena, na zničenie jedného juhovietnamského vlastenca (za ktorého agresori považovali všetkých civilných obyvateľov krajiny) americké vzdušné sily spotrebovali priemerne, mimo iného 17 ton bômb, 6–7 ton tekutého paliva a tonu napalmu. (Air Force Times, 23. 11. 1966, s. 8).

V súvislosti s prípravami ozbrojených síl NATO na vojnu však rastie popri priamej spotrebe ropy i jej nepriama spotreba. Energetická náročnosť takých odvetví zbrojného priemyslu, ako je atómový, letecký, ale tiež základných odvetví uspokojujúcich potreby zbrojnej výroby v titane, hliníku, polymérnych a v iných nových materiáloch je veľmi vysoká. Pritom treba podotknúť, že európske krajiny NATO nevlastnia dostatočný energetický potenciál. Na ich území sa nachádzajú zvlášť významné ložiská ropy (mimo pobrežných vôd Severného mora) a európske krajiny sú odkázané na dovoz ropy z Blízkeho východu a Afriky. Svedčí o tom skutočnosť, že v roku 1975 v západnej Európe sa vyťažilo iba 24 miliónov ton ropy, ale doviezlo vyše 500 miliónov ton. (The Petroleum Economist, 1976, č. 5, s. 178).

Energetická kríza veľmi zhoršila palivoenergetickú bilanciu európskych krajín NATO. Vyvolala krízové javy v mnohých odvetviach priemyslu, hlavne v čiernej a farebnej metalurgii a automobilovom priemysle, ktoré sú základnými odvetviami pre rozvoj zbrojnej výroby. Ukázala a ukazuje, vážny dopad na všetky stránky života krajín, členov NATO a samozrejme aj na ich ozbrojené sily. Napríklad pre nedostatok paliva koncom roku 1973 a začiatkom roku 1974 boli odvolané manévre vojsk NATO, bola zavedená prísna hospodárnosť s palivom v jednotlivých ozbrojených silách bloku, skrátená doba letu bojových lietadiel atď.

Do popredia znova vystúpil slabý článok energetickej základne a vojnovoeconomického potenciálu v západoeurópskych

krajinách, a to silnejúca závislosť na dovoze ropy. Prejavuje sa charakteristický rozpor medzi možnosťami zásobovania ropou a potrebami národného hospodárstva ako i ozbrojených síl. Daný rozpor sa v súčasnosti veľmi intenzívne rieši. Jednak sa zavádza prísna hospodárnosť, hľadajú sa nové, vlastné ložiská ropy a jednak sa hľadajú nové zdroje energie. Veľký dôraz sa kladie na vytváranie rezerv hlavných energetických zdrojov.

Jedným z najslabších článkov vo vojnovoeconomickej potenciále, vyplývajúcom z veľkej závislosti na ropy, je v európskych krajinách NATO nevyhnutnosť dopravy ropy a jej produktov z Afriky, Blízkeho východu, ale aj z európskych prístavov, rafinérií, skladov priamo k vojskám. Napríklad pre útočnú operáciu skupiny armád NATO, predpokladajú denne doviesť asi 25 tisíc ton rôznych pohonných hmôt, k čomu je potrebné asi 1250 železničných cisternových vozňov rôznej veľkosti. Doprava pohonných hmôt sa usku-točňuje po vode, po zemi a vzduchom, čo môžeme z hľadiska ekonomickej efektívnosti vyjadriť 1:10:100. Železničná preprava sa využíva na operačnej a strategickej úrovni. Vzdušná preprava je náročná, spotreba palív pre ich dopravu by bola 1:1, čo je neefektívne. Preto sa kladie veľký dôraz na prepravu po vode, hlavne po mori. S tým rastie úloha tankových lodí. Európske krajiny NATO majú početné cisternové loďstvo (vyše 2 tisíc lodí), schopné v mieri zabezpečiť potreby ekonomiky a ozbrojených síl bloku. Jednako je to slabý článok v systéme dopravy týchto krajín práve v období vojny. Predovšetkým morské komunikácie sú zdĺhavé a konvoje tankových lodí sú veľmi zraniteľné, predovšetkým ozbrojenou činnosťou protivníka. To si vyžaduje zabezpečiť ochranu týchto konvojov. Dotácie, dávane krajinami NATO na bezpečnosť konvojov, rýchlo rastú a zatažujú štátny rozpočet týchto krajín.

Preto stále väčší význam v krajinách NATO nadobúda potrubná doprava. Výstavby rozvetvenej siete ropovodov a produktovodov, je najekonomickejšim, najspoľahlivejším a najefektívnejším prostriedkom zásobovania vojsk hotovými výrobkami v čase vojny.

Vojenské produktovody NATO sú vedené zo vstupných prístavov v Holandsku, Belgicku a Francúzsku a zabezpečujú prepravu hotových ropných výrobkov na územie NSR, kde je rozmiestnené hlavné uskupenie ozbrojených síl bloku NATO. Pohonné hmoty sú prepravované niekoľkými magistrálnymi produktovodmi, ktoré

sa rozvetvujú do odbočiek, vedúcich k jednotlivým spotrebiteľom. Napríklad produktovod Zweibrücken-Huttenheim je zaujímavou súčasťou tejto siete. Je dlhý asi 89 km a zahrňuje štyri stanovišťa vysokotlakových čerpadiel, tri priestory skladov nádrží a cisterien s vlastným nízkotlakovým čerpadlom a jeden riečny prístav. Radiace centrum produktovodu (DPPO), je v Pirmasense (NSR) a koordinuje odsolanie paliva s Ústrednou operačnou sekciou NATO v Európe, do Walshauseru odbočkou cez Bitburg. Toto potrubie spája Walshauser s ôsmymi americkými vojenskými leteckými základňami a s niekoľkými západonemeckými.

Produktovod Zweibrücken — Huttenheim je napojený na americký produktovod Donges — Metz. Ropné produkty sú hnané z Metzu cez produktovod St. Baussant — Zweibrücken a produktovod Zweibrücken — Huttenheim do Walshauseru. Tak sa stáva produktovod Zweibrücken — Huttenheim, s celkovou skladovacou kapacitou okolo 2 miliónov barelov paliva (jeden barel = 159 litrov), životne dôležitou časťou siete zásobovania vojsk. Vyplýva to z tendencie „čo najväčšie množstvo paliva až do prednej línie“ a „ropovody na zad divízií.“

Napriek veľkému úspechu siete produktovodov a ropovodov je systém dodávok spojený s ťažkosťami. Dodávky smerujú cez tankové lode, rôzne čerpadlá a filtre, sklady nádrží s ich početnými rôznymi ventilami a uskladnenými cisternami k špeciálnym účelovým prostriedkom — cisternovým automobily a nádržkovým vozidlám.

Podľa odborníkov v krajinách NATO je väčšina tankových lodí zastaralá a nemoderná. Musia byť nahradené v súčasnosti výrobou a kompletovaním nových typov lodí pre prevoz ropy. Ďalším problémom sú čerpadlá, ktoré sú náročné na údržbu a na servis. Kapacita podzemných, nadzemných skladov pre pohonné hmoty a systému prečerpávacích staníc nestačí pokryť súčasné požiadavky. Problémy sú aj s produktovodmi. Je to predovšetkým ich pomalá výstavba a investičná nákladnosť. Problémom je aj časté znehodnotenie paliva, ktoré sa vyskytuje prepravou rôznych druhov pohonných hmôt v produktovodoch, ich silné agresívne pôsobenie na steny potrubia, ktorému sa síce dá čeliť, ale ktoré sa nedá odstrániť. To si tiež však vyžaduje náklady.

Problémy sú aj so špeciálnymi cisternovými automobily, ktoré sa potrebujú pre prepravu väčšieho množstva pohon-

ných hmôt. Je to jednak ich návratnosť a jednak nedostatok vodičov, ktorí ovládajú čerpadla a filtračnú nadstavbu cisternových automobilov.

Problémy v zásobovaní vojsk NATO nútia odborníkov hľadať nové spôsoby zásobovania, ktoré by neboli stratové, nákladné a pritom aby boli vysoko efektívne.

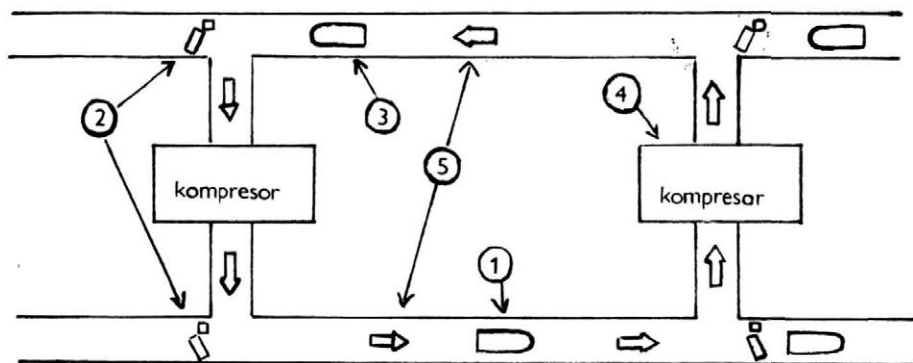
Jedným zo zavádzaných systémov zásobovania je projekt americkej Duke University — pneumatický potrubný ropovodný systém. Podľa neho je tekuté palivo plnené do kónických nádob tvaru delostreleckého granátu, alebo strely podobnej veľkej detskej fľaši o váhe cca 20 kg. Nádobu je možné ľahko paletizovať. Plnia sa v rafinériách, alebo v určených miestach v operačnom priestore. Každá nádoba označená nálepkou pre identifikáciu paliva, ktoré obsahuje a okrem toho ešte bude farebne odlíšená, alebo bude mať okrúhle žlté pásy a kódy predpísané pre súčasné produktovody. Prednosťou tohto systému je, že sa vždy môže eliminovať znehodnotenie paliva vodou, špinou a inými produktami. Nádobu sú vyrobené z plastickej hmoty.

Tento systém vylučuje použitie čerpadiel, pretože používa kompresory (pozri obr. 1). Nádobu sa môžu pohybovať potrubím rýchlosťou 160—240 km za hodinu. Do potrubia je ich možno vkladáť spôsobom, ktorý sa podobá činnosti a mechanizmu guľometného pásu a činnosti strely.

Daný projekt odstráni množstvo problémov, ktoré sme už spomínali. Revolučným prínosom v tomto projekte má byť použitie nádob v rukách odberateľov. Uvažuje sa, že v nových vozidlách a lietadlách budú nádoby zároveň tvoriť nádrže, takže doplnenie pohonných hmôt bude sa môcť uskutočňovať jednoduchou výmenou nádob, alebo ich zväzku. Odpadlo by zložitá a pomalá prečerpávanie, možnosť znečistenia paliva a pod.

Vedľajším prínosom tohto nového systému je, že pomôže v budúcnosti vyriešiť problém požiaru lietadla. Systém paletizácie umožňuje totiž posádke lietadla pri požiari odhodíť tieto palety za letu, alebo ich uvoľniť všetky práve pred nultým pristávaním.

Tento systém, ktorý je v štádiu výskumu, by sa mal za optimálnych podmienok zaviesť v priebehu osemdesiatych rokov. Ovšem nemesli by sa vyskytnúť ťažkosti, tak typické pre kapitalistický spôsob výroby. Či už ide o energetickú krízu, vážne krízové poruchy v celom kapitalistickom hospodárstve, alebo o konkurenciu a nezhody v samotnom NATO.

Dopravný systém pneumatického potrubia - produktovodu :

- 1 Nápĺň s palivom, alebo iným tovarom.
- 2 Poistná klapka usmerňujúca tok do naznačeného smeru.
- 3 Spätňý pohyb, alebo vracajúce sa prázdne nádoby.
- 4 Kompresory, 5000 CFM, každých 16 km.
- 5 Smer prúdenia vzduchu.

Obr. 1

Záverom je možno povedať, že vojensko politické vedenie NATO venuje veľkú pozornosť riešeniu energetického problému európskych krajín bloku. Získávajú sa a usilovne sa rozpracúvajú vlastné palivo-energetické zdroje a vytvárajú sa ohromné zásoby ropy i ropných produktov. Jednak riešenie tohto problému sa stretáva s takými ťažkosťami ako je veľmi slabá

zabezpečenosť európskych krajín NATO vlastnými palivoenergetickými zdrojmi, ktorá je spätá so závislosťou na dovoze ropy, zemného plynu, ako aj ďalších energetických zdrojov. Všetko to veľmi podryva úsilie krajín NATO na posilnenie vojnovno-ekonomického potenciálu a tým oslabuje ich možnosti v oblasti materiálneho zabezpečenia sil bloku.